

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ ద్వితీయ కాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ ఆదిత్యేభ్యో భువద్వద్భ్యశ్చరుం నిర్వపేద్భూతికామ ఆదిత్యా వా ఏతం
భూత్యై ప్రతి నుదస్తీ యోఽలం భూత్యై సన్భూతిం న ప్రాప్నోత్యాదిత్యానేవ భువద్వతః
స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి త ఏవైనం భూతిం గమయన్తి భవత్యేవాఽఽదిత్యేభ్యో
ధారయద్వద్భ్యశ్చరుం నిర్వపేదపరుద్ధో వాఽపరుధ్యమానో వాఽఽదిత్యా వా అపరోద్ధార
ఆదిత్యా అవగమయితార ఆదిత్యానేవ ధారయద్వత- [1] స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి
త ఏవైనం విశి దాధృత్యనపరుధ్యో భవత్యదితేఽను మన్యస్వేత్యపరుధ్యమానోఽస్య
పదమా దదీతేయం వా అదితిరియమేవాఽస్మై రాజ్యమను మన్యతే సత్యాఽఽశీరిత్యాహ
సత్యాఽఽమేవాశిషం కురుత ఇహ మన ఇత్యాహ ప్రజా ఏవాఽస్మై సమనసః కరోత్యుప
ప్రేత మరుతః [2] సుదానవ ఏనా విశృతినాఽభ్యముగ్ం రాజానమిత్యాహ మారుతీ వై
విడ్జ్యేష్ఠో విశృతిర్విశ్లేపైనగ్ం రాష్ట్రేణ సమర్థయతి యః పరస్తాద్ధ్యుమ్యవాదీ స్యాత్తస్య
గృహోద్వీహీనా హరేచ్ఛక్లాగ్ శ్చ కృష్ణాగ్ శ్చ వి చినుయాద్యే శుక్లాః స్యుస్తమాదిత్యం
చరుం నిర్వపేదాదిత్యా వై దేవతయా విడ్విశమేవావ గచ్ఛ- [3] త్యవగతాఽస్య
విడనవగతగ్ం రాష్ట్రమిత్యాహుర్యే కృష్ణాః స్యుస్తం వారుణం చరుం నిర్వపేద్వారుణం వై
రాష్ట్రముభే ఏవ విశం చ రాష్ట్రం చావ గచ్ఛతి యది
నాఽవగచ్ఛేదిమమహమాదిత్యేభ్యో భాగం నిర్వపామ్యాఽముష్మాదముష్యై
విశోఽవగన్తోరితి నిర్వపేదాదిత్యా ఏవైనం భాగధేయం ప్రేప్సన్తో విశమవ [4] గమయన్తి
యది నాఽవగచ్ఛేదాశ్వత్థాన్మయూఖాన్థ నస్త మధ్యమేషాయాముప
హన్యాదిదమహమాదిత్యాన్బధ్నామ్యాఽముష్మాదముష్యై విశోఽవగన్తోరిత్యాదిత్యా ఏవైనం
బద్ధవీరా విశమవ గమయన్తి యది నాఽవగచ్ఛేదేతమేవాఽఽదిత్యం చరుం
నిర్వపేదిధ్మేపి మయూఖాన్థం నహ్యేదనపరుధ్యమేవావ గచ్ఛత్యాశ్వత్థా భవన్తి

మ॒రు॒తాం॒ వా ఏ॒తదో॒జో యద॑శ్వ॒త్థ ఓ॒జ॒సై॒వ వి॒శ॒మ॒వ గ॒చ్ఛతి॑ స॒ప్త భ॑వ॒న్తి స॒ప్తగ॑ణా వై
మ॒రు॒తో గ॒ణశ॑ ఏ॒వ వి॒శ॒మ॒వ గ॒చ్ఛతి॑||[5]

ధా॒ర॒య॒ద్వతో మ॒రు॒తో గ॒చ్ఛతి॑ వి॒శ॒మ॒వైతద॑ష్టాదశ చ||2.3.1||

దే॒వా వై మృ॑త్యోర॒భిభ॑యు॒స్తే ప్ర॒జాప॑తి॒ముపా॑ధావ॒స్తేభ్య ఏ॒తాం ప్రా॑జాప॒త్యాగ్ం
శత॑కృ॒ష్ణలాం ని॒ర॒వ॒ప॒త్యైవైష్వ॑మృత॒మద॑ధాద్యో మృ॒త్యోర్భీ॒యాత్త॑స్మా ఏ॒తాం
ప్రా॑జాప॒త్యాగ్ం శత॑కృ॒ష్ణలాం ని॒ర్వ॑పే॒త్ప్ర॒జాప॑తిమే॒వ స్వేన॑ భాగధే॒యేనోప॑ ధావ॒తి స
ఏ॒వాఽస్మి॑న్నా॒యుర్ద॑ధాతి స॒ర్వమా॑యురేతి శత॑కృ॒ష్ణలా భ॑వ॒తి శతా॑యుః పు॒రుషః
శతే॑న్ద్రి॒య ఆ॑యు॒ప్యేవే॒న్ద్రియే [6] ప్ర॒తి తి॑ష్ఠతి ఘృతే భ॒వత్యా॑యుర్వై ఘృత॒మమృ॑తగ్ం
హి॒ర॒ణ్య॒మా॒యుశ్చై॒వాఽస్మా అ॒మృతం॑ చ స॒మీచీ॑ దధాతి చ॒త్వారి॑చ॒త్వారి కృ॒ష్ణలా॑న్య॒వ
ద్యతి॑ చతుర॒వత్త॑స్యాఽఽప్త్యా ఏ॒క॒ధా బ్ర॒హ్మ॑ణ ఉప హ॒రత్యే॑క॒దైవ॑ య॒జమా॑న
ఆ॒యుర్ద॑ధాత్యసా॒వాది॑త్యో న వ్య॒రోచ॑త తస్మై దే॒వాః ప్రా॑యశ్చి॒త్తిమై॑చ్ఛ॒న్తస్మా ఏ॒తగ్ం
సౌ॒ర్యం చ॒రుం ని॒ర॒వ॒ప॒స్తేనై॒వాఽస్మి- [7] సృ॒చ॒మద॑ధుర్యో బ్ర॒హ్మ॑వర్చ॒సకా॑మః స్వాత్త॑స్మా
ఏ॒తగ్ం సౌ॒ర్యం చ॒రుం ని॒ర్వ॑పే॒దము॒మే॒వాఽఽది॑త్యగ్ స్వేన॑ భాగధే॒యేనోప॑ ధావ॒తి స
ఏ॒వాఽస్మి॑న్బ్ర॒హ్మ॑వర్చ॒సం దధాతి॑ బ్ర॒హ్మ॑వర్చ॒స్యేవ భ॑వత్యుభ॒యతో రు॒క్మా భ॑వత
ఉభ॒యత ఏ॒వాఽస్మి॑న్బ్ర॒చం దధాతి॑ ప్ర॒యాజే॑ప్ర॒యాజే కృ॒ష్ణలం॑ జుహోతి ది॒గ్భ్య
ఏ॒వాఽస్మై బ్ర॒హ్మ॑వర్చ॒సమ॑వ రు॒న్ధ ఆగ్నే॑యమ॒ష్టాక॑పాలం ని॒ర్వ॑పే॒థావి॒త్రం
ద్వాద॑శకపాలం భూ॒మ్యై [8] చ॒రుం యః॑ కా॒మయే॑త హి॒ర॒ణ్యం వి॒న్దేయ॑ హి॒ర॒ణ్యం మోప॑
నమే॑దితి యదాగ్నే॒యో భ॑వత్యాగ్నే॒యం వై హి॒ర॒ణ్యం య॒స్యైవ హి॒ర॒ణ్యం
తేనై॑వై॒నద్వి॒న్దతే॑ సా॒విత్త్రో భ॑వ॒తి స॒విత్ర॑ప్రసూత ఏ॒వైవై॒నద్వి॒న్దతే॑ భూ॒మ్యై
చ॒రుర్భ॑వత్యస్యామే॒వైవై॒నద్వి॒న్దత ఉ॒పైవై॒నగ్ం హి॒ర॒ణ్యం న॑మతి వి వా ఏ॒ష ఇ॒న్ద్రియే॑ణ
వీ॒ర్యే॑ణర్థ్యతే॒ యో హి॒ర॒ణ్యం వి॒న్దత ఏ॒తా [9] మే॒వ ని॒ర్వ॑పే॒ద్ధిర॑ణ్యం విత్వా నే॒న్ద్రియే॑ణ
వీ॒ర్యే॑ణ వ్యృ॒ధ్యత ఏ॒తామే॒వ ని॒ర్వ॑పే॒ద్యస్య॑ హి॒ర॒ణ్యం నశ్యే॑ద్యదాగ్నే॒యో భ॑వత్యాగ్నే॒యం

వై హిరణ్యం యస్యైవ హిరణ్యం తేనైవైనద్విన్దతి సావిత్రో భవతి సవితృప్రసూత
 ఏనైనద్విన్దతి భూమ్యై చరుర్భవత్యస్యాం వా ఏతన్నశ్యతి
 యన్నశ్యత్యస్యమేనైనద్విన్దతీన్త్ర - [10] స్వప్టుః సోమమభీషహాపిబధన్ విష్వజ్వాన్భధన్
 ఇన్ద్రియేణ సోమపీథేన వ్యార్ధ్యత స యదూర్ధ్వముదవమీత్తే శ్యామాకా అభవన్ధన్
 ప్రజాపతిముపాధావత్తస్మా ఏతగ్ం సోమేన్ద్రగ్ శ్యామాకం
 చరుమ్నిరవపత్తేనైవాస్మిన్ద్రియగ్ం సోమపీథమదధాద్వి వా ఏష ఇన్ద్రియేణ
 సోమపీథేనర్ధ్యతే యః సోమం వమితి యః సోమవామీన్యాత్తస్మా [11] ఏతగ్ం
 సోమేన్ద్రగ్ శ్యామాకం చరుం నిర్వపేథోమం చైవేన్త్రం చ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి
 తావేవాస్మిన్ద్రియగ్ం సోమపీథం ధత్తో నేన్ద్రియేణ సోమపీథేన వృధ్యతే యథ్సోమ్యా
 భవతి సోమపీథమేవావ రున్ధే యదైన్ద్రో భవతీన్ద్రియం వై సోమపీథ ఇన్ద్రియమేవ
 సోమపీథమవ రున్ధే శ్యామాకో భవత్యేష వావ స సోమః [12] సాక్షాదేవ సోమపీథమవ
 రున్ధేగ్గయే దాత్రే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేదిన్త్రాయ ప్రదాత్రే
 పురోడాశమేకాదశకపాలం పశుకామోగ్నిరేవాస్మై పశూన్ ప్ర జనయతి వృద్ధానిన్త్రః
 ప్ర యచ్ఛతి దధి మధు ఘృతమాపో ధానా భవన్త్యేతద్వై పశూనాగ్ం రూపగ్ం
 రూపేణైవ పశూనవ రున్ధే పశ్చగ్గృహీతం భవతి పాజ్కా హి పశవో బహురూపం
 భవతి బహురూపా హి పశవః [13] సమృద్ధ్యై ప్రాజాపత్యం భవతి ప్రాజాపత్యా వై పశవః
 ప్రజాపతిరేవాస్మై పశూన్ ప్ర జనయత్యాత్మా వై పురుషస్య మధు యన్నధ్వగ్నౌ
 జుహోత్యాత్మానమేవ తద్యజమానోగ్నౌ ప్ర దధాతి పజ్క్యే యాజ్యానువాక్యే భవతః
 పాజ్కః పురుషః పాజ్కః పశవ ఆత్మానమేవ మృత్యోర్నిష్క్రియ పశూనవ రున్ధే||[14]
 ఇన్ద్రియేన్స్మిన్ భూమ్యా ఏతామిన్త్రః స్వాత్తస్మై సోమో బహురూపా హి పశవ ఏకచత్వారిగ్ంశచ్చ ||2.3.2||

దేవా వై సత్త్రమాసతర్ధిపరిమితం యశస్కామాస్తేషాగ్ం సోమగ్ం రాజానం యశ
 ఆర్భధన్ గిరిముదైత్తమగ్నిరనూదైత్తావగ్నిషోమా సమభవతాం తావిన్ద్రో

యజ్ఞవిభ్రష్టోఽను పరైత్తావబ్రవీద్యాజయతం మేతి తస్మా ఏతామిష్టిం
 నిరవపతామాగ్నీయమష్టాకపాలమైన్ద్రమేకాదశకపాలగ్ం సౌమ్యం చరుం
 తయైవాఽస్మిన్తేజ [15] ఇన్ద్రియం బ్రహ్మవర్చసమధత్తాం యో యజ్ఞవిభ్రష్టః స్యాత్తస్మా
 ఏతా మిష్టిం నిర్వపేదాగ్నీయమష్టాకపాలమైన్ద్రమేకాదశకపాలగ్ం సౌమ్యం చరుం
 యదాగ్నీయో భవతి తేజ ఏవాఽస్మిన్తేన దధాతి యదైన్ద్రో భవతీన్ద్రియమేవాఽస్మిన్తేన
 దధాతి యథ్సోమ్యో బ్రహ్మవర్చసం తేనాఽగ్నీయస్య చ సౌమ్యస్య చైన్ద్రే
 సమాశ్లేషయేత్తేజశ్చైవాఽస్మిన్బ్రహ్మవర్చసం చ సమీచీ [16]
 దధాత్యగ్నీషోమీయమేకాదశకపాలం నిర్వపేద్యం కామో నోపనమేదాగ్నీయో వై బ్రాహ్మణః
 స సోమం పిబతి స్వామేవ దేవతాగ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి సైపైనం కామేన
 సమర్థయత్యుపైనం కామో నమత్యగ్నీషోమీయమష్టాకపాలం
 నిర్వపేద్బ్రహ్మవర్చసకామోఽగ్నీషోమావేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి
 తావేవాఽస్మిన్బ్రహ్మవర్చసం ధత్తో బ్రహ్మవర్చస్యేవ [17] భవతి
 యదష్టాకపాలస్తేనాఽగ్నీయో యచ్ఛామకస్తేన సౌమ్యః సమృద్ధ్యై సోమాయ వాజినే
 శ్యామాకం చరుం నిర్వపేద్యః క్షైబ్యాద్భిభీయాద్రేతో హి వా
 ఏతస్మాద్వాజినమపక్రామత్యథైష క్షైబ్యాద్భిభాయ సోమమేవ వాజినగ్ స్వేన
 భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మిన్తేతో వాజినం దధాతి న క్షీబో భవతి
 బ్రాహ్మణస్పత్యమేకాదశకపాలం నిర్వపేద్దామకామో [18] బ్రహ్మణస్పతిమేవ స్వేన
 భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మై సజాతాన్ప్ర యచ్ఛతి గ్రామ్యేవ భవతి గణవతీ
 యాజ్యానువాక్యే భవతః సజాతైరేపైనం గణవన్తం కరోత్యేతామేవనిర్వపేద్యః కామయేత
 బ్రహ్మన్విశం వి నాశయేయమితి మారుతీ యాజ్యానువాక్యే కుర్యాద్బ్రహ్మన్నేవ విశం వి
 నాశయతి||[19]

తేజః సమీచీ బ్రహ్మవర్చస్యేవ గ్రామకామస్త్రచత్వారిగ్ంశచ||2.3.3||

అ॒ర్య॒మే॒ చ॒రుం॑ ని॒ర్వ॒పే॒థ్సు॒వర్గ॑కా॒మోఽసౌ॑ వా ఆ॒ది॒త్యోఽర్య॒మాఽర్య॒మణ॑మే॒వ స్వే॒న
 భా॒గధే॑యే॒నోప॑ ధా॒వతి॑ స ఏ॒వైన॑గ్ం సు॒వర్గం॑ లో॒కం గ॑మ॒యత్య॒ర్యమే॒ చ॒రుం॑ ని॒ర్వ॒పే॒ద్యః
 కా॒మయే॑త దా॒నకా॒మా మే॑ ప్ర॒జాః స్మృ॒రిత్య॑సౌ వా ఆ॒ది॒త్యోఽర్య॒మా యః॑ ఖ॒లు పై॑ దదా॒తి
 సోఽర్య॒మాఽర్య॒మణ॑మే॒వ స్వే॒న భా॒గధే॑యే॒నోప॑ ధా॒వతి॑ స ఏ॒వా [20] ఽస్మై॑ దా॒నకా॒మాః
 ప్ర॒జాః క॑రో॒తి దా॒నకా॒మా అ॒స్మై ప్ర॒జా భ॑వ॒న్త్యర్య॒మే చ॒రుం॑ ని॒ర్వ॒పే॒ద్యః కా॒మయే॑త
 స్వ॒స్తి జ॒నతా॑మి॒యామి॒త్యసౌ॑ వా ఆ॒ది॒త్యోఽర్య॒మాఽర్య॒మణ॑మే॒వ స్వే॒న భా॒గధే॑యే॒నోప॑
 ధా॒వతి॑ స ఏ॒వైనం॑ తద్గ॒మయ॑తి యత్ర జి॒గమి॑ష॒తీన్తో॑ పై॒ దే॒వానా॑మాను॒జావ॑ర ఆ॒సీథ్స
 ప్ర॒జాప॑తి॒ముపా॑ధా॒వత్తస్మా॑ ఏ॒తమై॑న్త్ర॒మాను॒షాక॑మే॒కాద॑శకపా॒లం ని॒- [21]
 ర॒వప॑త్తీ॒నైపై॑న॒మగ్ం॑ దే॒వతా॑నాం ప॒ర్యణ॑యద్బుధ్న॒వతీ॑ అగ్ర॒వతీ॑ యా॒జ్ఞాను॑వాక్యే
 అక॑రోద్బుధ్నాదే॒పైన॑మగ్ం॑ ప॒ర్యణ॑యద్యో రా॒జన్య॑ ఆను॒జావ॑రః స్వా॒త్తస్మా
 ఏ॒తమై॑న్త్ర॒మాను॒షాక॑మే॒కాద॑శకపా॒లం ని॒ర్వ॒పే॒దిన్త్ర॒మే॒వ స్వే॒న భా॒గధే॑యే॒నోప॑ ధా॒వతి॑ స
 ఏ॒వైన॑మగ్ం॑గ్ం స॒మానా॑నాం ప॒రి ణ॑యతి బుధ్న॒వతీ॑ అగ్ర॒వతీ॑ యా॒జ్ఞాను॑వాక్యే భ॒వతో
 బు॒ధ్నాదే॒పైన॑మగ్ం॑ [22] ప॒రి ణ॑యత్యాను॒షాకో భ॑వ॒త్యేషా॑ హ్యే॒తస్య॑ దే॒వతా॑ య
 ఆను॒జావ॑రః స॒మృద్ధై॑ యో బ్రా॒హ్మణ॑ ఆను॒జావ॑రః స్వా॒త్తస్మా ఏ॒తం
 బా॒ర్హస్ప॑త్యమాను॒షాకం॑ చ॒రుం॑ ని॒ర్వ॒పే॒ద్బుహ॑స్పతి॒మే॒వ స్వే॒న భా॒గధే॑యే॒నోప॑ ధా॒వతి॑
 స ఏ॒వైన॑మగ్ం॑గ్ం స॒మానా॑నాం ప॒రి ణ॑యతి బుధ్న॒వతీ॑ అగ్ర॒వతీ॑ యా॒జ్ఞాను॑వాక్యే భ॒వతో
 బు॒ధ్నాదే॒పైన॑మగ్ం॑ ప॒రి ణ॑యత్యాను॒షాకో భ॑వ॒త్యేషా॑ హ్యే॒తస్య॑ దే॒వతా॑ య
 ఆను॒జావ॑రః స॒మృద్ధై॑||[23]

ఏ॒వ ని॒రగ్ర॑మే॒తస్య॑ చ॒త్వారి॑ చ||2.3.4||

ప్ర॒జాప॑తీ॒స్త్రియ॑స్త్రిగ్ంశద్దు॒హిత॑ర ఆ॒సన్తాః॑ సో॒మాయ॑ రా॒జ్ఞేఽద॑దా॒త్తాసా॑గ్ం
 రో॒హిణీ॑ము॒పైత్తా॑ ఈ॒ర్ష్యన్తీః॑ పు॒నర॑గచ్ఛ॒న్తా అ॒న్వైత్తాః॑ పు॒నర॑యాచ॒త తా॑ అ॒స్మై న
 పు॒నర॑దదా॒థ్సోఽబ్ర॑వీదృతమమీ॒ష్వ యథా॑ స॒మావ॑చ్ఛ ఉ॒పైష్యా॑మ్యథ తే పు॒నరా॑స్యామీ॒తి

స ఋతమామీత్తా అస్మై పునరదదాత్తాసాగ్ం రోహిణీమేవోపై- [24] త్తం యక్ష్మ
 ఆర్చద్రాజానం యక్ష్మ ఆరదితి తద్రాజయక్ష్మస్య జన్మ
 యత్పాపీయానభవత్తత్పాపయక్ష్మస్య యజ్జాయాభ్యోఽవిన్దత్తజ్జాయేన్యస్య య
 ఏవమేతేషాం యక్ష్మాణాం జన్మ వేద వైనమేతే యక్ష్మా విన్దన్తి స ఏతా ఏవ
 నమస్యన్నుఽపాధావత్తా అబ్రువన్వరం వృణామహై సమావచ్ఛ ఏవ న ఉపాయ ఇతి
 తస్మా ఏత- [25] మాదిత్యం చరుం నిరవపన్తేనైనం పాపాథ్నామాదముఞ్చన్ యః
 పాపయక్ష్మగృహీతః స్యాత్తస్మా ఏతమాదిత్యం చరుం నిర్వపేదాదిత్యానేవ స్వేన
 భాగధేయేనోప ధావతి త ఏవైనం పాపాథ్నామాన్ముఞ్చన్త్యమావాస్యాయాం
 నిర్వపేదముమేవైనమాప్యాయమానమన్వా ప్యాయయతి నవోనవో భవతి జాయమాన
 ఇతి పురోఽనువాక్యా భవత్యాయురేవాఽస్మిన్తయా దధాతి యమాదిత్యా
 అగ్ంశుమాప్యాయయన్తీతి యాజ్ఞ్యైవైనమేతయా ఽఽప్యాయయతి||[26]
 ఏవోపైతమస్మిన్ త్రయోదశ||2.3.5||

ప్రజాపతిర్దేవేభ్యోఽన్నాద్యం వ్యాదిశథోఽబ్రవీద్యదిమాన్లోకానభ్యతిరిచ్యాత్తై తన్మమాఽసదితి
 తదిమాన్లోకానభ్యత్యరిచ్యతేన్ద్రగ్ం రాజానమిన్ద్రమధిరాజమిన్ద్రగ్ం స్వరాజానం తతో పై స
 ఇమాన్లోకాగ్ స్త్రీధాఽదుహత్తత్త్రిధాతోస్త్రీధాతుత్వం యం కామయేతాఽన్నాదః స్యాదితి
 తస్మా ఏతం త్రిధాతుం నిర్వపేదిన్ద్రాయ రాజ్ఞే పురోడాశ- [27]
 మేకాదశకపాలమిన్ద్రాయాఽధిరాజాయేన్ద్రాయ స్వరాజ్ఞేఽయం వా ఇన్ద్ర
 రాజాఽయమిన్ద్రోఽధిరాజోఽసావిన్ద్రః స్వరాడిమానేవ లోకాన్ధేన్వన భాగధేయేనోప ధావతి
 త ఏవాఽస్మా అన్నం ప్ర యచ్ఛన్త్యన్నాద ఏవ భవతి యథా వధేన ప్రత్తాం గాం దుహ
 ఏవమేవేమాన్లోకాన్ప్రత్తాన్కామమన్నాద్యం దుహ ఉత్తానేషు కపాలేష్వధి
 శ్రయత్యయాతయామత్వాయ త్రయః పురోడాశా భవన్తి త్రయ ఇమే లోకా ఏషాం
 లోకానామాప్త్యా ఉత్తర ఉత్తరో జ్యాయాన్భవత్యేవమివ హీమే లోకాః సమృద్ధ్యై

సర్వే॑షామ॒భిగ॒మయ॑న్న॒వ దృ॒త్యః॑ ఛం బ॒ట్కారం॑ వృ॒త్యాస॒మన్వాహా॑నిర్దాహా॒యః॑||28||

పు॒రోడా॒శం త్రయ॑షష్ఠీగ్ం శతిశ్చ॑||2.3.6||

దే॒వాసు॒రాః సం॑య॒త్తా ఆ॒సన్తా॑న్దే॒వానసు॒రా అ॒జయ॑న్తే దే॒వాః ప॒రాజి॒గ్యానా అ॒సురా॑ణాం
పై॒శ్యము॑పాకయన్తేభ్య ఇన్ద్రి॒యం

వీ॒ర్యమ॑పాకృమత్తదిన్ద్రోకచాయత్తదన్వపాకృమత్తదవరుధం

నాకశక్నోత్తదస్మాదభ్యర్థోకచరధన్ ప్ర॒జాప॑తిముపాకధావత్తమేతయా

సర్వ॑పుష్పయాకయాజయత్తయైవాకస్మిన్నిన్ద్రి॒యం వీ॒ర్యమ॑దధాద్య ఇన్ద్రి॒యకా॑మో [29]

వీ॒ర్యకా॑మః స్యాత్తమేతయా సర్వ॑పుష్పయా యాజయేదేతా ఏ॒వ దే॒వతాః స్వేన॑

భాగ॑ధేయేనోప ధావతి తా ఏ॒వాకస్మిన్నిన్ద్రి॒యం వీ॒ర్యం దధ॑తి యదిన్ద్రా॒య

రాధం॑తరాయ నిర్వపతి యదే॒వాకగ్న్యే॒జస్తదే॒వాక॑వ రున్ధే॒ యదిన్ద్రా॒య

బా॒ర్హతా॑యయ దే॒వేన్ద్రస్య॑ తే॒జస్తదే॒వాక॑వ రున్ధే॒ యదిన్ద్రా॒య పై॒రాపా॑య యదే॒వ

స॒వితు॑స్సే॒జస్త [30] దే॒వాక॑వ రున్ధే॒ యదిన్ద్రా॒య పై॒రాజా॑య యదే॒వ ధా॒తుస్సే॒జస్తదే॒వాక॑వ

రున్ధే॒ యదిన్ద్రా॒య శా॒క్వరాయ॑ యదే॒వ మ॒రుతాం॑ తే॒జస్తదే॒వాక॑వ రున్ధే॒ యదిన్ద్రా॒య

రై॒వతా॑య యదే॒వ బృ॒హస్ప॑తే॒జస్తదే॒వాక॑వ రున్ధ ఏ॒తావ॑న్తి పై తే॒జాగ్ం॑సి తాన్యే॒వావ

రున్ధ ఉ॒త్తానే॑షు క॒పాలే॑ష్వధి శ్ర॒యత్య॑యాతయామత్వాయ ద్వాద॒శక॑పాలః పు॒రోడా॒శో

[31] భ॒వతి పై॒శ్యదే॒వత్వా॑య స॒మన్తం ప॒ర్యవ॑ద్యతి స॒మన్తమే॒వేన్ద్రి॒యం వీ॒ర్యం య॑జమా॒నే

దధా॑తి వృ॒త్యాస॒మన్వాహా॑నిర్దాహా॒యాక॑శ్వ ఋ॒షభో వృ॒ష్ణిర్బ॒స్తః సా దక్షి॑ణా

వృ॒షస్త్వా॒యైత॑యై॒వ య॑జేతాకభిశస్యమాన ఏ॒తాశ్చే॒ద్వా అ॒స్య దే॒వతా॑

అన్న॑మదన్త్యదన్త్య పే॒వాక॑స్య మనుష్యాః||32||

ఇన్ద్రి॒యకా॑మః స॒వితు॑స్సే॒జస్తపు॒రోడా॒శోఽష్టా॑త్రిగ్ంశచ్ఛ||2.3.7||

ర॒జన్ పై॒ కౌ॒ణేయః॑ క్ర॒తుజి॑తం జా॒నకిం॑ చక్షుర్వన్యమయాత్తస్మా ఏ॒తామి॑ష్టిం

నిర॑వపద॒గ్నయే॑ భ్రా॒జస్వ॑తే పు॒రోడా॑శమ॒ష్టాక॑పాలగ్ం సౌ॒ర్యం చ॒రుమ॒గ్నయే॑ భ్రా॒జస్వ॑తే
పు॒రోడా॑శమ॒ష్టాక॑పాలం త॒యైవా॑స్మి॒శ్చక్షు॑రద॒ధాద్య॑శ్చక్షు॒ష్టామః॑ స్యాత్త॒స్మా ఏ॒తామి॒ష్టిం
నిర్వ॑పేదగ్నయే భ్రాజస్వతే పురోడాశమష్టాకపాలగ్ం సౌర్యం చరుమగ్నయే భ్రాజస్వతే
పు॒రోడా॑శమ॒ష్టాక॑పాలమగ్నైర్వై చక్షు॒షా మ॒నుష్యా॑ వి [33] ప॒శ్యన్తి॑ సూ॒ర్యస్య॑ దే॒వా అగ్నిం
వైవ సూ॒ర్యం చ స్వే॑న భాగధేయేనోప ధావతి తాపేవాస్మి॒శ్చక్షు॑ర్ధ॒త్తశ్చక్షు॑ష్మానేవ భవతి
యదాగ్నీయౌ భవతశ్చక్షుషీ ఏవాస్మి॒న్తత్ర॑తి దధాతి యథౌస్యో నాసి॒కాం తేనా॑భితః
సౌ॒ర్యమాగ్నీ॑యౌ భవతస్తస్మాదభితో నాసి॒కాం చక్షు॑షీ తస్మాన్నాసి॒కయా॑ చక్షుషీ విధృతే
స॒మానీ॑ యాజ్యనువాక్యే భవతః స॒మానగ్ం॑ హి చక్షుః సమృద్ధ్యా ఉదు త్యం
జాత॑పేదసగ్ం సప్త త్వా హరితో రథే చి॒త్రం దే॒వానా॑ముదగాదనీకమితి పిణ్డాన్పు
యచ్ఛతి చక్షురేవాస్మై పు యచ్ఛతి యదేవ తస్య తత్||[34]

వి హ్యష్టావిగ్ంశతిశ్చ||2.3.8||

ధృ॒వో॑ఽసి ధృ॒వో॑ఽహగ్ం స॒జాతే॑షు భూయాసం ధీ॒రశ్చే॑త్తా వసువిద్భ్ర॒వో॑ఽసి
ధృ॒వో॑ఽహగ్ం స॒జాతే॑షు భూయాసముగ్రశ్చే॑త్తా వసువిద్భ్ర॒వో॑ఽసి ధృ॒వో॑ఽహగ్ం
స॒జాతే॑షు భూయాసమభిభూశ్చే॑త్తా వసువిదామనమస్యామనస్య దే॒వా యే స॒జాతాః
కు॒మారాః॑ సమనసస్తానహం కామయే హృదా తే మాం కామయన్తాగ్ం హృదా తాన్మ
ఆమనసః కృ॒ధి స్వా॒హో॑ఽఽమనమ- [35] స్యామనస్య దే॒వా యాః స్త్రి॒యః స॒మన॑సస్తా
అహం కామయే హృదా తా మాం కామయన్తాగ్ం హృదా తా మ ఆమనసః కృ॒ధి
స్వా॒హా వై॒శ్వదే॑వీగ్ం సాం గ్రహణీం నిర్వపేద్ద్యామకామో వైశ్వదే॒వా వై స॒జాతా॑ విశ్వానేవ
దే॒వాన్ధే॒స్విన॑ భాగధేయేనోప ధావతి త ఏవాస్మై స॒జాతాన్పు॑ యచ్ఛన్తి గ్రామ్యేవ భవతి
సాంగ్రహణీ భవతి మనోగ్రహణం వై సంగ్రహణం మన ఏవ స॒జాతా॑నాం [36] గృహ్లాతి
ధృ॒వో॑ఽసి ధృ॒వో॑ఽహగ్ం స॒జాతే॑షు భూయాసమితి పరిధీన్పరి దధాత్యాశిషమేవైతామా
శాస్తే॒ఽథో ఏ॒తదే॑వ సర్వగ్ం స॒జాతే॑ష్వధి భవతి యస్యై॒వం విదు॑ష ఏతే పరిధయః

పరిధీ॑య॒న్త ఆ॒మ॒న॒మ॒స్యా॒మ॒న॒స్య దే॒వా ఇతి॑ తి॒స్ర ఆ॒హు॑తీర్జుహోత్యేతావ॒న్తో వై స॒జా॒తా
యే మ॒హా॒న్తో యే క్షు॒ల్ల॒కా యాః స్త్రి॒యః తాసే॒వావ రు॒న్ధే త ఏ॒న॒మ॒వ॒రు॒ద్ధా ఉప
తిష్ఠ॑న్తే॥[37]

స్వా॒హా॒క॒మ॒న॒మ॒సి స॒జా॒తానా॑గ్ం రు॒న్ధే పశ్య॑చ॥2.3.9॥

య॒న్న॒వ॒మై॒త్త॒న్న॒వనీ॑తమ॒భ వద్య॑దసర్ప॒త్త॒థ్సర్పి॑ర॒భ వద్య॑దధ్రి॒యత తద్ధృ॑తమ॒భ వద॑శ్వినోః
ప్రా॒ణో॒క॒సి త॒స్య తే దత్తా॑ం య॒యాః ప్రా॒ణో॒క॒సి స్వా॒హే॒స్త్రి॒స్య ప్రా॒ణో॒క॒సి త॒స్య తే దదా॑తు
య॒స్య ప్రా॒ణో॒క॒సి స్వా॒హా మి॒త్రా॒వ॒రు॒ణయాః ప్రా॒ణో॒క॒సి త॒స్య తే దత్తా॑ం య॒యాః
ప్రా॒ణో॒క॒సి స్వా॒హా విశ్వే॑షాం దే॒వానా॑ం ప్రా॒ణో॒క॒సి [38] త॒స్య తే దదా॑తు యే॒షాం ప్రా॒ణో॒క॒సి
స్వా॒హా ఘృ॑త॒స్య ధా॒రా॒మ॒మృత॑స్య ప॒న్థామి॑స్త్రే॒ణ దత్తా॑ం ప్ర॒యతా॑ం మ॒రుద్భిః॑ తత్త్వా
వి॒ష్ణుః ప॒ర్యప॑శ్య॒త్తత్త్వే॒డా గ॒వ్యైర॑యత్॥ పా॒వ॒మా॒సేన త్వా స్తోమే॑న గా॒యత్ర॑స్య
వ॒ర్తన్యో॑పాగ్ం శోర్వీ॒ర్యే॒ణ దే॒వస్త్వా స॒వితో॑ధ్సృజతు జీ॒వాత॑పే జీ॒వన॑స్యా॒యై
బృ॒హద్ర॑థ॒న్తర॑యోస్త్వా స్తోమే॑న త్రి॒ష్టభో॑ వ॒ర్తన్యా శు॒క్రస్య॑ వీ॒ర్యే॒ణ దే॒వస్త్వా స॒వితో॑-
[39] ధ్సృ॒జతు జీ॒వాత॑పే జీ॒వన॑స్యా॒యా అగ్నే॑స్త్వా మా॒త్రయా॑ జగ॒త్త్యై
వ॒ర్తన్యా॑క॒గ్రయ॑ణ॒స్య వీ॒ర్యే॒ణ దే॒వస్త్వా స॒వితో॑ధ్సృజతు జీ॒వాత॑పే జీ॒వన॑స్యా॒యా
ఇ॒మమ॑గ్న ఆ॒యుషే॑ వ॒ర్చసే॑ కృ॒ధి ప్రి॒యగ్ం రేతో॑ వ॒రుణ॑ సోమ రాజన్॑ మాతే॒వాస్మా
అది॑తే శ॒ర్మ య॒చ్ఛ విశ్వే॑ దే॒వా జర॑దష్టి॒ర్యథా॑క॒సత్॥ అగ్ని॑రా॒యుష్మా॒న్థం
వన॑స్ప॒తిభి॑రా॒యుష్మా॒న్తేన త్వా॑క॒యుషా॑క॒యుష్మ॒న్తం కరో॑మి సోమ ఆ॒యుష్మా॒న్థం
ఓష॑ధీభి॒ర్యజ్ఞ ఆ॒యుష్మా॒న్థం దక్షి॑ణాభి॒ర్బ్రహ్మో॑క॒యుష్మ॒త్తద్బ్రా॒హ్మణై॑రా॒యుష్మ॒ద్దే॒వా
ఆ॒యుష్మ॒న్తస్తే॑క॒మృతే॑న పి॒తర॑ ఆ॒యుష్మ॒న్తస్తే॑ స్వ॒ధయా॑క॒యుష్మ॒న్తస్తే॑న
త్వా॑క॒యుషా॑క॒యుష్మ॒న్తం కరో॑మి॥[40]

విశ్వే॑షాం దే॒వానా॑ం ప్రా॒ణో॒క॒సి త్రి॒ష్టభో॑ వ॒ర్తన్యా శు॒క్రస్య॑ వీ॒ర్యే॒ణ దే॒వస్త్వా స॒వితో॑ధ్సేమ ఆ॒యుష్మా॒న్తృజ్ఞవి॑గ్ంశతిశ్చ
॥2.3.10॥

అగ్నిం వా ఏతస్య శరీరం గచ్ఛతి సోమగ్ం రసో వరుణ ఏనం వరుణపాశేన గృహ్ణతి
 సరస్వతీం వాగగ్నావిష్ణు ఆత్మా యస్య జ్యోగామయతి యో జ్యోగామయావీ స్యాద్యో వా
 కామయేత సర్వమాయురియామితి తస్మా ఏతామిష్టిం నిర్వపేదాగ్నీయమష్టాకపాలగ్ం
 సౌమ్యం చరుం వారుణం దశకపాలగ్ం సారస్వతం
 చరుమాగ్నావైష్ణవమేకాదశకపాలమగ్నీరేవాస్య శరీరం నిష్క్రిణాతి సోమాద్రసం [41]
 వారుణేనైవైనం వరుణపాశాన్ముఞ్చతి సారస్వతేన వాచం దధాత్యగ్నిః సర్వా దేవతా
 విష్ణుర్యజ్ఞో దేవతాభిశ్చైవైనం యజ్ఞేన చ భిషజ్యత్యుత యదీతాసుర్భవతి జీవత్యేవ
 యన్నవమైత్తన్నవనీతమభవదిత్యాజ్యమపేక్షతే రూపమేవాఽస్యైతన్మహిమానం
 వ్యాచష్టేఽశ్వినోః ప్రాణోఽసీత్యాహోఽశ్వినౌ వై దేవానాం [42] భిషజౌ తాభ్యామేవాఽస్మై
 భేషజం కరోతీన్తస్య ప్రాణోఽసీత్యాహేన్ద్రియమేవాఽస్మిన్నేతేన దధాతి మిత్రావరుణయోః
 ప్రాణోఽసీత్యాహ ప్రాణాపానావేవాఽస్మిన్నేతేన దధాతి విశ్వేషాం దేవానాం ప్రాణోఽసీత్యాహ
 వీర్యమేవాఽస్మిన్నేతేన దధాతి ఘృతస్య ధారామమృతస్య పన్థామిత్యాహ
 యథాయజురేనైతత్పావమాసేన త్వా స్తోమేనేత్యా- [43] హ ప్రాణమేవాఽస్మిన్నేతేన
 దధాతి బృహద్రథన్తరయాస్త్యా స్తోమేనేత్యాహజ ఏవాఽస్మిన్నేతేన దధాత్యగ్నేస్త్యా
 మాత్రయేత్యాహోఽత్మానమేవాఽస్మిన్నేతేన దధాత్యుత్విజః పర్యాహుర్యావన్త ఏవర్విజస్త
 ఏనం భిషజ్యన్తి బ్రహ్మణో హస్తమన్వారభ్య పర్యాహురేకధైవ యజమాన ఆయుర్దధతి
 యదేవ తస్య తద్ధిరణ్యా [44] ధ్వృతం నిష్పిబత్యాయుర్వై ఘృతమమృతగ్ం
 హిరణ్యమమృతాదేవాఽయుర్నిష్పిబతి శతమానం భవతి శతాయుః పురుషః శతేన్ద్రియ
 ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతి తిష్ఠత్యథో ఖలు యావతీః సమా ఏష్యన్మన్యేత తావన్మానగ్ం
 స్యాథ్సమృద్ధ్యా ఇమమగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధీత్యాహోఽయురేవాఽస్మిన్వరో దధాతి
 విశ్వే దేవా జరదష్టిర్యథాఽసదిత్యాహ జరదష్టిమేవైనం కరోత్యగ్నిరాయుష్మానితి హస్తం
 గృహ్ణత్యేతే వై దేవా ఆయుష్మన్తస్త ఏవాఽస్మిన్నాయుర్దధతి సర్వమాయురేతి||[45]

రసం దేవానాగ్ స్తోమేనేతి హిరణ్యాదసదితి ద్వావిగ్ంశతిశ్శ||2.3.11||

ప్రజాపతిర్వరుణాయాశ్వమనయథ్స స్వాం దేవతామార్భథ్స పర్యదీర్యత స ఏతం
 వారుణం చతుష్కపాలమపశ్యత్తం నిరవపత్తతో పై స వరుణపాశాదముచ్యత వరుణో
 వా ఏతం గృహ్ణతి యోశ్వం ప్రతిగృహ్ణతి యావతోశ్వాన్ ప్రతిగృహ్ణియాత్తావతో
 వారుణాశ్చతుష్కపాలాన్నిర్వపేద్యరుణమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనం
 వరుణపాశాన్ముఞ్చతి [46] చతుష్కపాలా భవంతి చతుష్పాద్యశ్వః సమృద్ధ్యా
 ఏకమతిరిక్తం నిర్వపేద్యమేవ ప్రతిగ్రహీ భవతి యం వా నాశ్యేతి తస్మాదేవ
 వరుణపాశాన్ముచ్యతే యద్యపరం ప్రతిగ్రహీ స్యాథ్సైర్యమేకకపాలమను
 నిర్వపేదముమేవాకదిత్యముచ్చారం కురుతేకపోవభృథమపైత్యపు పై వరుణః
 సాక్షాదేవ వరుణమవ యజతేకపోనప్తీయం చరుం పునరేత్య నిర్వపేదపుయోనిర్వా
 అశ్వః స్వామేపైనం యోని గమయతి స ఏనగ్ం శాంత ఉప తిష్ఠతే||[47]

ముఞ్చతి చరుగ్ం సప్తదశ చ||2.3.12||

యా వామిన్త్రావరుణా యతవ్యా తనూస్తయేమమగ్ంహసో ముఞ్చతం యా
 వామిన్త్రావరుణా సహస్యా రక్షస్యా తేజస్యా తనూస్తయేమమగ్ంహసో ముఞ్చతం యో
 వామిన్త్రావరుణావగ్నా స్రామస్తం వామేతేనావ యజే యో వామిన్త్రావరుణా ద్విపాథ్స
 పశుషు చతుష్పాథ్స గోష్ఠే గృహీష్వపోష్వషధీషు వనస్పతిషు స్రామస్తం వామేతేనాకవ
 యజ ఇన్ద్రో వా ఏతస్యే- [48] నియేణాకప క్రామతి వరుణ ఏనం వరుణపాశేన గృహ్ణతి
 యః పాష్మనా గృహీతో భవతి యః పాష్మనా గృహీతః స్యాత్తస్మా ఏతామైన్త్రావరుణీం
 పయస్యాం నిర్వపేదిన్త్ర ఏవాకస్మిన్నిన్త్రయం దధాతి వరుణ ఏనం వరుణపాశాన్ముఞ్చతి
 పయస్యా భవతి పయో హి వా ఏతస్మాదపక్రామత్యథైష పాష్మనా గృహీతో
 యత్పయస్యా భవతి పయ ఏవాకస్మిన్త్రయా దధాతి పయస్యాయాం [49] పురోడాశమవ
 దధాత్యాత్మన్వన్తమేపైనం కరోత్యథో ఆయతనవన్తమేవ చతుర్థా వ్యూహతి దిక్ష్యేవ ప్రతి

తిష్ఠతి పునః సమూహతి దిగ్భ్య ఏవాఽస్మై భేషజం కరోతి సమూహ్యోవ ద్యతి
యథాఽఽవిద్ధం నిష్క్రుంతతి తాదృగేవ తద్యో వామిన్త్రావరుణావగ్నో స్సామస్తం
వామేతేనాఽవ యజ ఇత్యాహ దురిష్ట్యా ఏవైనం పాతి యో వామిన్త్రావరుణా ద్విపాథస్స
పశుషు స్సామస్తం వామేతేనాఽవ యజ ఇత్యాహైతావతీర్వా ఆప ఓషధయో
వనస్పతయః ప్రజాః పశవ ఉపజీవనీయాస్తా ఏవాఽస్మై వరుణపాశాన్ముఞ్చతి||[50]
ఏతస్య పయస్యాయాం పాతి షడ్వగ్శతిశ్చ||2.3.13||

స ప్రత్నవన్ని కావ్యేన్త్రం వో విశ్వతస్పరీన్త్రం నరః త్వం నః సోమ విశ్వతో రక్షా
రాజన్మహాయతః న రివ్యేత్వావతః సఖా|| యా తే ధామాని దివి యా పృథివ్యాం
యా పర్వతేష్వోషధీష్వపున తేభిర్నో విశ్వైః సుమనా అహేడన్రాజన్తోమ ప్రతి హవ్యా
గృభాయ|| అగ్నిషోమా సవేదసా సహాతీ వనతం గిరః సం దేవత్రా బభూవధుః||
యువ [51] మేతాని దివి రోచనాన్యగ్నిశ్చ సోమ సక్రతూ అధత్తమ్ యువగ్ం సిన్ధుగ్ం
రభిశస్తీరవద్యాదగ్నిషోమావముఞ్చతం గృభీతాన్|| అగ్నిషోమావిమగ్ం సు మే శృణుతం
వృషణా హవమ్ ప్రతి సూక్తాని హర్యతం భవతం దాశుషే మయః|| ఆఽన్యం దివో
మాతరిశ్వా జభారాఽమథ్నాదన్యం పరి శ్యేనో అద్రేః అగ్నిషోమా బ్రహ్మణా వావృధానోరుం
యజ్జాయ చక్రధురు లోకమ్|| అగ్నిషోమా హవిషః ప్రస్థితస్య వీతగ్ం [52] హర్యతం
వృషణా జుషేథామ్ సుశర్మాణా స్వవసా హి భూతమథా ధత్తం యజమానాయ శం
యోః|| ఆ ప్యాయస్వ సం తే|| గణానాం త్వా గణపతిగ్ం హవామహే కవిం
కవీనాముపమశ్రవస్తమమ్ జ్యేష్ఠరాజం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆ నః శృణ్వన్నూతిభిః
సీద సాదనమ్|| స ఇజ్జనేన స విశా స జన్మనా స పుత్రైర్వాజం భరతే ధనా నృభిః
దేవానాం యః పితరమావివాసతి [53] శ్రద్ధామనా హవిషా బ్రహ్మణస్పతిమ్|| స సుష్టుభా
స ఋక్వతా గణేన వలగ్ం రురోజ ఫలిగగ్ం రవేణ బ్రహస్పతిరుస్సయా హవ్యసూదః
కనిక్రదద్వావశతీరుదాజత్|| మరుతో యద్ధ వో దివో యా వః శర్మ|| అర్యమాఽఽ

[56]

॥హరిః ఓమ్॥

॥ఇతి ద్వితీయకాండే తృతీయః ప్రశ్నః॥